

ročila na Dunaji biti. — Res! sramota bi bila, ako bi početnik časnika, ki je že toliko žrtvoval rodoljubnemu poslu svojemu, oklicati moral, da prestane list, ker ni našel zdatne podpore od narodov, za ktere prav je zagledal beli dan!

V Mariboru dné 19. kimovca 1863.

Kratkočasnica.

* Šolmašter je celega, živega koštruna snedel. S temi besedami Vam, drage „Novice“ podám smešno, pa skozi in skozi resnično prigodbico. Dobrovoljen šolmašter pride v mesnico, v kateri je bil mesarjev sin ravno pripravljen, koštruna zaklati. Ti bom pa pomagal, pravi šolmašter. Oba gresta po koštrune v hlev, kateri stoji pod gričkom, naslonjen na grič. Ko ta dva mlada mesarja koštrune zbirata in lovita, dva izmed njih po stopnjicah na hlev zbežita; ne vém, ali sta se poc ali pa leskovice bala. Šolmašter urnih nog, skoči za njima. Begúna, ko čutita sovražnika za seboj, si pomagata s tem, da puhmeta skozi lino na vrt; z vrta hitita še naprej. Sin pokliče hlapce in ti gredó za koštrunama deleč po senožetih; enega so ponoči vjeli; družega pa niso več našli. Mesar je potem večkrat po-tožil, kako ga je šolmašter pripravil ob koštruna — „snedel mi je koštruna“ rekši.

Dopisi.

Iz Ljutomera na Štaj. 8. sept. 5. — Nedelja 6. septembra bila je za nas Ljutomerce in okolne Slovence vesel praznik. Obhajali smo namreč tisočletnico sv. Cirila in Metoda s slovesno besedo. Že v saboto so se pripeljali pevci iz več krajev, dijaki so prihajali od vseh strani. V nedeljo je bila slovesna Božja služba, pri kateri se je izvršno pela slovenska maša gosp. Miklosiča. Skladatelj je sam petje vodil. Okoli ene popoldne so se pripeljali gostje iz Ptuja, Maribora, slov. Bistrice in drugih krajev. Na Kamenščaku pri Prelogu je bil čez cesto razpet slavolok z prijaznim pozdravom: „Dobro došli“. Narodne trobojnice so se vile nad njim. Ko so se gostje pripeljali, so začeli možnarji pokati in gospod srenjski predstojnik z gospodom farmeštom jih kratko pa srčno pozdravi, na kar gospod dr. J. Ploj pred razveseljeno družbo stopi in z navdušenjem v sprejem gostov sledeče besede govori: „Dobro došli dragi bratje! Srčno veselje nas navdaja, ker nas s svojim prihodom počastite; srca naše Vam slavoklicaje nasproti kipijo — Vam zvestim sinom matere Slave! Poglejte kraj naše krasne domačije: Tukaj nas objema gorica — mati sladkosočnega grojzdja; na eni strani se nam smehljá srebrobela Mura objemajoča žitonosne polja, zelene travnike, rojstno mesto Leopolda Volkmerja — ve-selega pevca iz slovenskih goric, — na drugi strani kaže smreka, v zraku se nahaja kraj, kjer je tekla zibelka Stanka Vraza; proti zapadu je cerkev Mala Nedelja, o kateri že stara mati zgodovina pripoveduje, in to je kraj, v katerem je začel Krempelj pomnoževati zgodovino z veselimi viri, ki so iz njegovega peresa tekli. Da! Vašim očesom se tukaj odpira zemeljski raj. — In tukaj hočemo mi našo prvo besedo slovesno obhajati v slavo slovenskega naroda. Bodite tedaj, dragi bratje, srčno pozdravljeni. Živili.“ — To je bil srčen in vesel sprejem. Ko so se vsi krasote pomurskih, prekmurskih in med-jimurskih pokrajin nagledali, so se zasedli vozovi in hajd navzdol proti prijaznemu trgiču. Tù je bilo vse živo. Po ulicah veselo gibanje, na oknih prijazni gledavci, tù pa tam kaka belooblečena krasotica s trobojnim za štiri prste širokim trakom okoli pasa, — aj to ti je unemalo srca! Čas je tekel in po trgiču je

vedno bolj živo prihajalo. Okoli štirih so se pripeljali celjski gostje. Njim so sledili drugi iz raznih krajev. Proti šesti uri se vzdignejo pevci z zastavami na čelu proti mestu, kjer se je imela beseda obhajati. Lepo kr-delo ti je to bilo! Proti 50 mladih jarnih grl! — Zdaj naj pa opišem prostor, na katerem se je beseda obhajala. Trg Ljutomer stoji na podnožji brda, ki se od zapadne strani privleče in tukaj z ozvišenim hribom krogličkaste podobe končuje. Ta hrib obraščen okoli in okoli s pre-žlahno lutomersko trtico nosi na svojem temenu novo zidan prijazen hram, podoben vili z enim nadstropjem. Pred njim stojita dva visoka topola, ki deleč tje v pla-njave murske in prekmurske kažeta. Vès hram je bil okusno okinčan z banderi, zelenjem, napisi in lampi-cami. Vrh hrama je vihrala trobojna zastava, na topolih pa na enem cesarska, na drugem štajarska. Od hrama nazdol so bile mize postavljene za sto in sto gostov in dva šotora, eden za muziko, drugi za pevce in govor-nike; med drevjem pa so viseli trobojni baloni, kar je posebno v bukovji, skoz katero je pot iz trgiča peljala, prav lepo se odlikovalo. Pri vhodu v bukovje je stal slavolok s pomenljivim napisom iz cvetlic: „Sloga“. — Ko blizo šestih pevsko kr-delo pride in ž njim tudi vsi gostje, naznani strel iz možnarjev začetek veselice ali prave „besede“. Naroda pa je bilo zbranega, da je bilo od vile doli do bukovja le glava pri glavi. In to ti je prostor kakih 600 korakov dolg in blizo do 100 korakov širok. Pravijo, da je bilo ljudstva vsega vkup dosti nad 4000 glav. In to število je tudi verjetno. — Muzika je igrala narodne napeve, in ko je prenehala, so zapeli pevci „Naprej“ in druge pesmi. Da so dobro urjeni in vajeni, so pričali slavoklici, ki so jim v zahvalo do-neli. Zdaj se vzdigne velik trobojni balon. Visoko v zrak plavaje je tudi daljnim bratom oznanoval, da se tukaj danes Slovenci radujejo. Potem stopi nadepolen mladeneč na oder in deklamuje sledeči pesniški umotvor drugega mladega pesnika, tako izvršno, da je občno zahvalo si pridobil. Pesem se glasi:

Preteklosti neizmerno dolgi čas!
Del stvarnik, starodavnosti množine,
O katerih tvoje pripoveda glas
Prerojenice majke zgodovine,
Ne prejde vse, kar v bistrem teku mine;
U zrealu svitlojasnega spomina
Rod rodu slavne zgodbe čuva, hrani,
Potomstvo jih potomstvu spet oznani,
In tak izve vsakega se čína
Prigodeb vitežko junačka velična.

Kaj so bili pred brojem tisoč let
Očetje naši — majke Slave sini?
Neverniki, ker vès slovanski svet
V neverstva živel je slepotni tmíni,
Ni bil mu poznan pravi Bog edíni.
Učili svečeniki so ga krivo,
V neverstva slepega zavít okove
Částil je krive boginje, bogove:
Peruna, Črte, Vezno, ljubeznjivo
Ljubezni nježne boginjo prekrasno Živo.

In glej, besede Božje zadoní
Premili glas; na severni se strani
Razlega, srca vnema in za dní
Nektere sveti križ je med Slovani;
Alj tuji jezik prvi vero oznani.
Beseda, ki ne dá se razumeti,
Naj tako gladko še iz ust izvira,
Do srca ne zamore najti tira;
Kdo misli, da bi moglo se verjeti,
Da slavec se od škvorca bo naučil peti?

Ciril, Metod! Slovanom prva luč,
Prišedša iz Soluna blaga brata
Od dragega blaga prinesla ključ,
Ž njim blagovesti sta odprla vrata.
Beseda narodna, beseda zlata,
Ki sta aposteljna jo govorila,

Odkrivala je jasno Božje delo;
Poslušalo jo ljudstvo je veselo.
Krščanska vera se je zmir množila
Slovanom ž njoj posinola je sreča mila.

O hvala Vama, ki odprla pot
In ki napravila sta gladko cesto,
Po kateri more priti Slavin rod
V preblaženosti raj, v veselja mesto!
Slovanska srca zdaj gorijo zvesto
Časteče Vaji drago oj darilo!
Veseli glas od Vajnega spomina
Unukov naših poznih bo množina
Poslušala, kak ga prijetno, milo
Slovanstvo večno, večno, večno bo glasilo!

Koroška, Kranjska, Štirska sestre tri
Ste dolgo, dolgo dušno spanje spale,
Veselje src vam več ne razvedri,
Uime so nemarstva vas glodale
Svobodo duha zmirom vam jemale,
Ni bilo čuti petja več med vami.
V samoti tihi vaše še Modrice
Prelivale zmir vroče so solzice.
Ne vzbujaja nikdo, nikdo jih ne dramij,
Slovenski narod je kor truplo v hladni jami.

Al neizkončni vsemogočni Bog,
Ki vpisal zakon v knjigo je narave:
„Vse napreduj!“ nas rešil je nadlog,
Nas rešil skrbi, reve in težave;
Zasveti prvi zor se sinom Slave,
Iz zora prikoraka Vila bela
Se na Ljubljancine obale vsede,
Poišče sina si iz Kranjcev srede,
Nadaja s svojim mlekom ga. — Vesela
Prvič je Vodnikova struna zabrnela.

Če eno cvetko porodi spomlad,
Imamo se že nadjati veselo,
Da po zelenem krilu vseh livad
Bo rožic zmirom evesti več začelo,
In kakor pomladansko cvetje belo
Po travnikih se vedno pomnožuje,
Cvet pesmic se po kranjskih pokrajinah,
Po gajih, logih, hribih, po dolinah
Popevaje zmir dalje razširjuje,
In na Koroškem se mu Jarnik oglašuje.

Zavživajo Slovenci pesmic slast,
Ki prenesrečne kažejo ljubezni
Zrcalo, srčnih ran moč in oblast,
Ki kažejo strup jeni in bolezi,
Ki kažejo, kak se v nesreči jezni
Na zemlji pevcu vsaki up podira;
Ki kažejo, kak je goreče bilo
Srce za Slavo našo mater milo.
Od kod lepota jihova izvira?
Prešernova jih sladkoglasna peva lira.

Oh, naš domači milomili kraj!
Prekrasne vinonosne oj gorice,
Zeleni trs dežele naše raj,
Al vedno tvoje spavajo Modrice?
Ne spavajo nabirajo cvetlice,
Iz katerih bodo krasne vence vile;
Jih jemu, ki je v slavo majke Slave
Iz žerovinske glase pel dobrave,
Na tujem na prezgodni grob nosile,
Ki Stanko Vraza bodejo na vek slavile.

Začne se truditi več bistrh glav
Za blagor, srečo mile domovine,
Premagoval težave mu je zdrav;
In glej mileje solnce nam posine,
Od nas nemarstvo boljše boljše gine
In ena z mitro se zasveti glava,
Kor na zvezdišču svit danice zale;
Podporna roka nosi pastorage,
Za narod klije v srcu misel zdrava,
Anton-Martina Slomška ne zabi Slava.

Kor ti, imamo tudi brez zamud
Mi delati; za domovine srečo
Naj vse velja, naj prejde vsaki trud,
Podnašamo naj voljno vsako zmečo,

Nevoljo trpimo za njo največo,
Če uzrok jej protivnik je napeti,
Da še v prihodnjih poznopoznih časih
Potomstvu našemu v veselih glasih
Spomin del naših in imen v pameti
Se v slavo naše vekotrajnosti zasveti!
(Konec prihodnjič.)

Iz Barkole poleg Trsta 12. sept. — × — Veselo
se je zbudila čitavnica tržaška v dōbi Slovincem še
neugodni, krepko je stopila na noge in čvrsto je ži-
vela leto in dan; v času pa, narodnosti naši bolj ugod-
nem, nemarno je utihnila. Nemarno — pravim — kajti
ne manjka ji ne duševnih moči ne materijalne podpore;
le rabiti une in to — zdi se mi — da se opušča. Na-
čelo čitavnicam slovenskim je v omiki zaostali narod
izobraževati in plemenititi s petjem, godbo, širjenjem
raznih ved in naukov. Ako mestne razmere in okoli-
nosti tržaške ovirajo mesečne besede, ima pa čitavnica
učenih mož — naj jih je že deset, pa jih je mnogo
mnogo več — kako lahko bi se ti tako vrstili, da bi
dajali narodu saj vsako drugo nedeljo v domačih go-
vorih dušne hrane! Koliko prilike v tolikem in takem
mestu za take govore! Morje, življenje njegovo, brod-
ništvo raznih narodov, ptuje dežele in njih prebivavci,
ptuje ljudstva, njih nekdanja in sedanja obrtnost, nek-
danje in sedanje trgovstvo, in sto sto lepih reči bi slišal
Slovenec — tržaški reči, ki jih ni se mogel naučiti v
svojih mladih letih, ker ali ni poznal ptujega jezika, ali
je moral pustiti šole, da si je z vatlom, z orodjem ali
peresom kruh služil, — reči, ki so mu pa celó potrebne
v njegovem današnjem stanu. — Čitavnica, slavno na-
logo imaš, zdrami se, spolnuj jo! — Koliko bolj veselo je
v okolici tržaški! Prisedši iz Trsta po osušenem bregu
do nekdanj rodovitnega dola in pobježja barkolanskega
pogledam okolico. Krasno jutro je; vetrič hladno pihlja,
in veselo bije morje v bregove, čudna pesem sinu
dalnje puste, ki ga je pripeljala vojaška sreča na nasip
kraj sinje Adrije, ki počasi gori in doli koraka, zamiš-
ljen zre v nezmerno daljavo in se morda spominja ši-
rokih svojih ravnin. Židano obočje spenja se čez do-
lino, po-njem kadí vlak za vlakom; kraj obočja pa za-
sajeni so koli, na kolih vihrajo zastave; visoko meri nad
njimi zastava slovenska. Druga nedelja po sv. Jerneji
je, — vse je praznično; shod bo! Stopim bliže. Na troj-
nobarveni zastavi jasno čitam „Naprej!“ Spoznal si, ubogi
breg, ki bil si nekdanj raj tržaške okolice, da moraš
naprej v obrtnosti, ako se hočeš preživiti, naprej v
omiki, da ne ostaneš Tržačanu vedno „leseni Slovenec.“
Saj si slovenski? Da, kaže mi to jasni napis na za-
stavi, ki so jo splele rodoljube tvoje deklice, in po-
vzdignili rodoljubi mladenči, in stokrat so mi to potr-
dili sivi možje, mladenči in nježne dekleta. Slovenske
dekleta na obalu sinjega morja, lepe ko pomorske de-
vice, pridne ko slovenske bčele, visoko vas čislam; in
kdo bi vas ne čislal, ki vas je kedaj vidil s silnimi teža-
vami na glavi zarano prihajati v mesto, polniti svoje
zelenjave trge, snažne švigati z vrčem na roki od hiše
do hiše, izjebasčika, cvetlic polnega, priljudno ponujati
pisane kitice memohitečim, dokler se zopet vračate domú
obložene kruha in kuhe, ki vam je ne dajó že dolgo
več vaše gredice, ampak ki si jo morate krvavo služiti
po hlevih in na mnogokrat kupljeni vodi! Hraniteljce
ste svojih pohoštevcov in preživiteljce svojih družin! Kdo
bi vas ne čislal, ki je slišal čutne bogoljube pesmi iz
čistih vaših grl: slovenske pesmi, ki ste jih najpred ve
popevale, in s katerimi ste zbudile k novemu življenju
staro in mlado! — Dušna tma se je ulegla tudi na
mestno okolico; stare pesmi je narod zabil, novih ni
znal, le kaka tržaška, rojena v razgretih možganih pi-
janega postopača ali težaka, brez duha in nerazumljiva
Slovincu, nahajala je še pot v družbe brežanskih mla-

denčev. Začuje se domači spev, — iskra je vašemu srcu! Kjer ni bilo pred letom niti tirú niti duha slovenskega, bijejo danes poslušavcu na uho najbolj sladke slovenske pesmi: vse od visoko narodnih slovanskih do čutiljivih duhovnih in veselih Potočnikovih, Slomšekovih — in sploh vseh, kar jih obseguje pesmarica, ki gré od roke do roke, da si vsak prepíše, kar mu je najljubše. Kterim viže ne vedó, jim jo sami vstvariyo, in toliko bolj dopadajo potem, ker so zasukane po narodnem duhu. V Barkoli so bile početnice domačemu spevu mlade dekleta in prebudile so ž njim tudi drugi ljud. Napravile so tudi zdaj v zvezi s kmetiškimi mladenči slovensko zastavo, ki je tako lepo vihrljala visoko v zraku nad plesiščem, — kajti ples je bil po poldanji službi Božji pod milim nebom. Ne bom popisaval, kako se je zgodilo, da je prišla nemška zastava na bližnji kol — ne bom tudi pravil, kako je nekdo, ki je hotel vse vediti, vkljub občenemu ugovarjanju stavil in snemal zastave po svoji volji, kako je prišla druga slovenska namesti „Naprejeve“ na kol, in kako je prišla zastava z Naprejem nad sod vina, kjer je do večera gospodarila in pravila, da ne le do soda, ampak naprej in v sod! Tudi ne bom popisaval narodne veselice, petja, vriša, skakanja in plesa; tudi škripanja ne, ki ni mu ga še bilo para v Barkoli: po pravici in resnici pa vam povem, kaj se je zgodilo na večer zastavi. Odzvonilo je zdravo Marijo, ples je nehal po stari navadi. Plesavec vzdigne avstrijsko zastavo, godci zakrožijo popotnico, in hajd v krčmo. Za avstrijsko zastavo zgrabi drug mladeneč slovensko, zdaj na lepi, z lipovim perjem pozlačeno sulico olepšani palici, da jo ponese za drugo. Pa glej! samo da stopi iz mesta, omahuje zastava, hrup nastane, žandarja prihitita. Kaj je? suvajo, malo da ne tepejo se za to, kdo bo zastavo nosil. „Cela Barkola deli se domá v dva kraja v Boved in Barkolo; a ti se črté med seboj že od nekaj, da drug družemu ne privošči niti slane vode, niti zastave“, podučuje me znanec. I zakaj pa? Bog sam vé, je odgovor prijatlov. Bovedci so napravili zastavo, Barkolanec si jo je hotel osvojiti, pa prvi so jo oteli, in vrnili so se zopet ž njo na plesišče. Pa zopet jo vzdignejo, da pokažejo v krčmi, da so Slovenci, in zopet prepir vstane med strankama. Žandarja mirita kolikor moreta, in sicer prav pametno in priljudno, naposled svetujeta, naj si Bovedci nesó domú svojo zastavo, da ne bo ponoči še kacega tepenja in huje. — Slušajo mladenči, že so na poti v breg, kar — kakor sokol izpod jasnega neba, ki napade kokošjo družinico — plane najviša posvetna oblast barkolanska, v osebi barkolanskega, sicer spoštovanega župana, med veselo množico mladenčev in zgrabi visoko palico zastavno. Zastava ovehne. Za drugi konec palice drži in vleče deset pestí, družega konca se je lotil oče župan! Vedno več ljudi se zbira, živ vpor preti županu! Čigava bo zmaga? Oče župan zmore, res da. Pogumno odtrže trake zastavi, zabaše si jo pod pazdihó in hoče pobegniti s slavno pridobljenim plenom; pa vojaška oblast ustavi begúna, podúči očeta župana, kar bi bil sam vediti moral, da zastavo smejo nesti mladenči, kamor hočejo, da roba, ki je ni niti kupil niti drugače dobil, ni njegova, in da mora jo lastnikom danes nazaj dati, drugikrat jo spoštovati. Župan ugovarja, da je hotel stranke pomiriti. Nas pa obhaja ta-le misel: Oče župan naj bi bil pomirjal stranki, ko ste se trgale za zastavo, na pr. tako-le: Vsi ste ena župa, jaz vaš župan; ena občina ste, enega jezika, ene vere, poslušajte in slušajte mene, svojega edinega očeta župana: mirujte, nosite zastavo vsak nekoliko; pa tudi tega ni treba, da skazete tako svoje rodoljubje; dosti je, da imate zastavo med seboj itd. — in slušali bi ga bili. Nepremišljeno je ravnal in to

mora sam vediti. Kaj bi neki rekel Nemeč, ako bi mu potegnil z roke in trgal nemško zastavo? in kaj je mislil, da ni Slovencu ravno toliko vredna slovenska, kolikor Nemcu nemška? Dati je tedaj moral mladenču zastavo nazaj; ti so jo zopet privezali na svojo palico, in glasno prepevaje „Naprej“, „Hej Slovenci“, „Rado ide“, „Složno, složno“, „Buban silno budi“, nesli so jo v breg v krčmo na proseški cesti, kjer še zdaj veselo vihrá, in bo še vihrala; sami so se pa vrnili v krčmo k sosedom, prosili so drug družega za zamero, v roko si segli in lepo se pobogali še tisti večer. To je lepo: slava!

Iz Kranja 14. sept. × Včerajšni izhod v Velesovo, ki ga je napravila čitavnica naša, nam je nov dokaz, da čedalje bolj se vkorenjuje društveno življenje v našem mestu. Da s preobširnim popisom „Novicam“ ne jemljem dražega prostora, omenim ob kratkem le to-le: Šli smo z glasbo in pevci v prijetno Velesovo. Mnogo ljudstva je od vseh strani pozdravljalo veselo družbo, ki se je peljala do Godelmanove gostivnice, kjer je z vrha nas že od daleč pozdravljala narodna zastava. Po končani službi Božji, pri kateri so naši vrli pevci s prelepim petjem vse pričujoče ganili, smo se kratili čas prav po domače, dokler ni odzvonilo poldne. Zdaj se je podala družba k obedu na Godelmanov vrt, kjer je bil napravljen šotor iz lipovih vej, pod katerim smo kosili prav dobro postreženi. Hvala še posebna za to gosp. Mat. Daniču. Da je pri obedu se vrstila napitnica z napitnico, ni mi treba praviti. Med obedom se je pripeljalo iz Kranja še nekaj mestjanov, tudi gospá in gospodičin, tako da nas je bilo okoli 60; popoldan počastila sta tudi prečastita gosp. fajmošter Rant in gosp. kaplan Pustavrh naše društvo in prišlo je tudi 8 kmetiških gospodarjev nalašč iz setiške vasi nas prosivši, da se nam smejo pridružiti. Nepopisljivo je unelo srce vsacega nas, ko je slišal iz ust prostega kmeta, da se lepo zaveda svoje národnosti. Da je vrle domačine naše društvo radostno sprejelo, mi ni treba dostavljati. Tako veselo združeni smo bili vés čas, dokler se je solnce skrilo za gore. — Razneslo se je mnogo laži o tem našem izhodu; to pa nikakoršno ni čudo; saj ne manjka se ljudi, katerim je hud trn v peti, da smo veseli in srečni — brez njih! — Prijatlom in prijaticam národne glasbe naznanjam še to, da kadrilji, zložene po jugoslovenskih napevih in posvečene našima rojakoma dr. Jan. Bleiweis-u in Fid. Terpine-u, ki jih je izdala naša čitavnica, so v Lercherjevi bukvarnici v Ljubljani na prodaj. Cena vsaki je 60 nov. krajc. Nadjamo se, da se bodo kmali razprodale, ker so res mičen venček národnih cvetlic in imajo preblagi namen, da se s čistim dohodkom podpira Slovencom zlo potrebna „matica slovenska“.

Iz Olševka na Gorenskem. Ni davnej, kar ste drage „Novice“ naznanile hudi požar, kateri je našo vas zadel. Oglasite danes presrčno zahvalo našo vsem dobrotnikom, ki so nam z milodari pripomogli; bili so: gospoda brata Urbančiča, posestnika grajšine na Turnu, z mnogo diljami, gospá baronovka Ana Lazarinova v Smledniku z 5000 opekami za cerkev, gospod Edvard Urbančič, posestnik grajšine v Predvoru, gospod baron Anton Zois iz Brda z lepim lesom za streho cerkveno. Tudi vam, sosodne vasi, posebno vam Poličanom, in sploh vsem, ki ste v denarjih ali kako drugač pomagali, se zahvalujemo srčno. Bog povrni vsem stoterno!

Olševčanje.

Iz Ljubljane. Češpljev sejm preteklega tedna se ni obnesel kaj dobro. Sploh češpljevec ni dosti vreden, zdaj pa še manj, ker ni živinskega sejma zavoljo kuge goveje; konjski sejm je sicer bil, al večja kupčija je vendar le z govedino. Pri tej priliki opominjamo naše

kmete, naj nikar ne nosijo nezrelega sadja na trg v Ljubljano, sicer se jim — in po pravici — zgodi, kar se je zgodilo unidan dvema kmetoma, da je mestna gosposka enemu pobrala 10 mernikov nezrelih breskev, drugemu 12 mernikov nezrelih češpelj. Pustite sadje, da dozori, sicer ga s težavami in stroški nesete ali peljete v mesto, plačate na šrangi še davek — in ko ž njim na sejmišče pridete, gré vse skupaj — rakom žvižgat.

— Razstava poljskih in vrtnih pridelkov, kmetijskega orodja itd. v Ljubljani se bliža; prihodnji teden se začne pošiljanje tega, kar kdo želi na ogled postaviti, da svet zvé, kaj prideluje, in če je lepo in dobro, da doseže čast, pa tudi brez dobička ne bo. Naj tedaj nihče, kdor kaj ima, ne zanemari lepe priložnosti!

— Pretekli teden ste na poti iz Dalmacije v Zagreb se tudi nekoliko dni v Ljubljani mudile mnogoznane Angležkinji: plemenite gospodičini Mackenzie in Jrby, ki že dve leti potujete po slovanskih deželah, in bote po končanem potovanju na svetlo dale knjigo, ktera ima Angleže, njih rojake, bolje seznaniti z razmerami slovanskih narodov. Ogledale ste v Ljubljani vse, kar jima se je v ta namen zdelo zanimivo.

— Zadnje „Novice“ so povedale, da je prejšni posestnik gostivnice „pri mokaerji“ v svoji oporoki volil prihodnji kranjski norišnici 5000 gold.; današnje so pa v stanu, zanesljivo razglasiti vse mile darove, ki jih je odločil dobrim namenom, in sicer: 500 gold. ubožni blagajnici ljubljanski; — 500 gold. našim čast. nunam za učilniške potrebe; — 1000 gold. za zvonik *) v bolnišnici, v ktere ga se mora vstaviti ura, ki bo bila tudi četrtinke; 4000 gold. za štiri zaloge (štipendije) za učence ljubljanske gimnazije, na Kranjskem rojene. — Ko bi ga bil pač kdo opomnil tudi ubožih realkinih učencev v Ljubljani, za ktere ni dosadaj celó nobene štipendije le njim namenjene, pa jih vendar tako živo potrebujejo, — skoraj gotovo bi si bil tudi lep spominek postavil v njih hvaležnih srcih **); — 1000 gld. za spominek, ki se mu ima postaviti na grob, s tem pristavkom, da ga izdela naš vrli domači umetnik g. Zajec. Da je volil g. Zajcu 1000 gold., kakor „Laibach. Ztg.“ razgláša, pa ni res.

— (Tudi „Novice“ hočejo eno réči o cerkveni godbi in orglarjevi službi v ljubljanski stolni cerkvi). Graška „Tagespošta“ od 21. avgusta in „Laibach. Zeitg.“ od 1. sept. ste svojo reklo o cerkveni godbi stolne naše cerkve; naj rekó tudi „Novice“ svojo, ker „čuti treba je dva zvoná, da se resnica prav spozná“ pravi že star pregovor. Toliko bolj pa je treba razjasnila, ker sta „organizatorja“ v omenjenih dveh listih mnogo nevednosti prodajala za vednost.

„Laibacherčni“ dopisnik se naslanja na „tagespošt-nega“; al na prvi pogled se vidi, da njuna moka je iz enega mlina, češ, da bi po „Laibach. Ztg.“ zvedili to tudi oni, ki ne beró „Tagespošte“. Častite naše bravece bi utegnili mikati zvediti: kaj neki da pišeta imenovana dopisnika, za Božjo čast tako uneta in za povečanje katoliške službe Božje tako goreča. Njune poglavitne misli so ob kratkem te-le: „Pisavec se ne spominja, da bi bil kadaj še slišal tako nepopolno godbo, in vsako boljše čutilo žalečo, kakor 18. avgusta, to je, cesarjevega rojstnega dne; in vendar je v Ljubljani jako čislana filharmonična družba, ki bi bila gotovo rada kaj pripomogla za večo čast Božjo; vrh tega ima Ljubljana tudi svojo godbino učilnico, več zalog (štipendij)

za njene učence, ki imajo dolžnost na pevskem koru pomagati; tudi je stolna cerkev nekdaž imela po dva ali tri plačane godce, in več zapuščin določuje, da se imajo sv. maše za mrtve s primerno godbo spremljati; dopisnik se toraj nadja, da se bode zdaj, ko je treba voliti novega organista (hinc illae lacrymae!), skrbelo za vzvišanje cerkvene godbe, ki se spodobi za to krasno hišo Božjo in škofijsko cerkev“. Tako beseduje „Tagespošta“; „Laibach. Ztg.“ pa, na ta spis naslanjaje se, še nekoliko dalje gré, in povdarja tako-le: „Že večkrat se je tožilo, da cerkvena godba v naši stolni cerkvi nič kaj v srcu ne budí pobožnih čutil. Ravnokar je nekdo pisal v „Tagespošto“, da je cesarjevega rojstnega dne pobožne verne bolj žalila kot razveseljevala. Da je taka že od nekaj let sém, je sploh znano; da se pa v tem nič ne storí, je tolikanj bolj čudno, kolikanj več moči imamo zmožnih ustanoviti godbo, ki bi povzdigovala srce. Javaljne se v katerem mestu petje bolj gojí kot v Ljubljani; ravno tako menda ni mesta, kjer bi se cerkvenemu petju in godbi raje na pomoč prihajalo, kot tukaj. Vzrokov, da se pa vendar nič ne storí, moramo tedaj kje drugej iskati. Naši (filharmonični) pevci in godci niso menda hotli spodrivati njih, ki so dozdej petje in godbo hvale vredno oskrbovali v stolni cerkvi; toda kakor lepo je to, vendar je enkrat že treba, da se namesti njih, ki niso več za rabo, in namesti unih, ki so pomrli, postavijo nove moči. Ravno zdaj je lepa priložnost: služba stolnega organista je s smrtjo nekdaž (sic!) zasluženega Riharja izpraznjena, more in mora se toraj preroditi godba s tem, da se postavi mož, ki ima vednosti, dobre volje in stanovitosti zadosti ustanoviti godbo, visocemu namenu primerno. Ako se to zgodí, mu splošne pomoči ne bo primanjkovalo, česar se smemo nadjati, zlasti od naše filharmonične družbe. Se vé, da bi mogla ta služba boljše plačana biti, kakor dosedaj; to se bo pa zdaj lahko zgodilo, ker so se cerkveni dohodki menda jako pomnožili“.

Kaj neki „Novice“ pravijo o teh dopisih?

„Novice“ dobro vedó, in so prepričane, da tudi oni, katerim gré pravica voliti novega organista, so te misli, da primerna godba zlasti pa lepo vbrano petje pobožne čutila kaj močno budí, oživlja in zvišuje; toraj nikdo ne bo pričakoval, da bi se „Novice“, katerim je jako mar celó za lepo svetno godbo in petje, potegovale za slabo cerkveno, — al že iz tega, da sta se omenjena dva časnika začela tako gorke pečati z godbo stolne naše cerkve, smo mislili, da bi te stvari utegnile nekoliko drugačne biti, kakor nam jih ona pred oči stavita; toraj smo se potrudili resnico zvediti ondi, kjer je edino mogoče zvediti jo. Kar smo zvedili, bodi svetu v razjasnjenje.

Oba dopisa se hudujeta nad nepopolno godbo, ki je bila cesarjevega rojstnega dne v stolni cerkvi. — Ko bi dopisnika tudi o družih praznikih cerkev obiskovala, bi vendar, ako nimata le enkrat na leto čistega in dobrega muzičnega sluha, mogla vediti, da je bila ta dan prav takošna, kakoršna o najviših cerkvenih praznikih in godovih.

Ravno tako tudi oba dopisa izrekujeta misel, da bi naša filharmonična družba gotovo rada kaj pripomogla v večo čast Božjo, — pa kako to, da se omenjena družba že večkrat ponudila ni, pripomoči v ta namen; prositi jo si menda cerkveno predstojništvo ni upalo, ker denarja ni imelo, da bi bilo plačalo njene pevce in godce. Da se pa prepričamo, sta li dopisnika resnico pisala, bi cerkvenemu predstojništvu svetovali, da ses prošnje obrne do sl. vodstva imenovane družbe; vidili bomo potem, kako in kaj. Da pa dopisnik „Laibach. Ztg.“ ne misli samo na ta nagib, se že iz tega

*) Tedaj ne samo za uro, kakor „Laibach. Ztg.“ naznanja.

***) Da bi se pač kdo hotel ozreti na naše realne učence in za nje ustanoviti kako štipendijo, in da bi njim saj take, ki niso nobeni učilnici odločene, delili oni, katerim gré pravica oddajati jih!

more posneti, da o boljšem plačilu iz večih cerkvenih dohodkov govori.

Očitna godbina učilnica, sklenjena z našo normalko, menda ima vse druge namene, kakor stolni cerkvi uriti godce in pevce; tudi bi bilo ž njenimi učenci kaj malo stolni cerkvi ustrezno, zlasti o šolskih opočitnicah, ki so ravno o najviših praznikih in godovih; godbini umetnosti menda pa še manj: to nam bo vsakdo pritrdil, kdor to učilnico in njene začetne učence pozna, in gotovo tudi njen učitelj g. Nedved sam.

Kake štipendije za učence, katerim bi šla dolžnost, v stolni cerkvi peti ali gosti, niso znane ne „Novicam“ ne stolnemu predstojništvu, katero bo toraj jako hvaležno in veselo, če mu „tagespoštni“ dopisnik, ki je to reč sprožil, te štipendije imenuje, da se bo vedilo obrniti do deželne vlade, ktera bo njihove vžitnike zavezala, da spolnujejo svojo dolžnost.

Izreku, da je stolna cerkev imela nekdam po dva ali tri plačane godce, hočemo nekoliko pozneje odgovoriti.

Kar se tiče zapuščin, ki odločujejo, da se zadušnice obhajajo s primerno godbo, je cerkvenemu predstojništvu znana le ena sama, pri kateri je bilo pa vse še vselej popolnoma po njenem določilu.

V srce je zbolelo vsakega, kdor je Riharjevo delavnost poznal do konca njegovega življenja, da se je dopisnik predrznil ga tako zaničljivo soditi in reči, da je le nekdam imel zasluge, ki so toraj — zdaj že pozabljene! Te misli je menda tudi filharmonična družba sama, ker je ni bilo ne viditi ne slišati pri Riharjevem pogrebu, akoravno je ranjki bil njen ud več od 30 let. Po naših mislih bodo hvaležni Slovenci ranjcemu Riharju, ki je zlasti cerkveno petje prestvaril, čast in hvalo peli na veke.

Toliko bi bilo sicer že zadosti, da naši bravci zvedó, kaj „Novice“ mislijo o omenjenih dveh dopisih. Toda „Novice“ hočejo še nekoliko dalje seči in o omenjeni stvari povedati vse, kar so zvedile. Zlasti bi utegnile denarstvene zadeve naše stolne cerkve oči odpreti nevednežem. (Kon. prih.)

— Začetek šol v gimnazii in realki in pa ljudskih šol je 1. dné oktobra; zapisujejo se pa učenci, ki na novo pridejo v to ali uno šolo, že od 25. t. m. Zmiraj še upamo, da se prvi razred višje realke začne tudi letos; več ne moremo odgovoriti na mnoge vprašanja o tej zadevi; to pa tudi vemo, da, če bi se v Ljubljani ne začela višja realka, da 14 dni po začetku šol se še zmiraj kje drugod jemljejo učenci v šolo. — Bogoslovske šole se pričó 5. oktobra.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

15. dné t. m. se je zopet pričel državni zbor. Govorilo se je, da bode s tem začel svoje seje, da bode očitno pokazal svojo zadovoljnost o tem, kar se je godilo unidan v Frankobrodu zastran prenarredbe nemške zveze; al opustil je to, ker vsi poslanci niso o tem bili edinih misli. Med dosedanjimi zborovimi razpravami je bila zadeva o zaporu Rogavskega najvažnejša. Vitez Rogavski je državni poslanec za Galicijo; po postavi se, dokler državni zbor trpi, ne smé noben poslanec zapreti drugače, kakor samo takrat, ako ga ravno zasačijo pri tem, ko kaj krivičnega počenja. C. kr. deželna sodnija levovska (lemberska) ga je 5. dné t. m. zapreti dala, ker ga je, kakor njeno pismo govori, zasačila pri hudodelstvu, ko je delal za punt poljski in se tako pregrešil zoper §. 66 kaz. zak., pozneje je imenovana sodnija našla, da je Rogavski kriv velicega izdajstva. Pretresala se je ta zadeva najprej

po izvoljenem odboru v skrivnih sejah, potem pa v očitnem zboru. Sklep državnega zbora po veliki večini glasov je bil: naj se Rogavski brž izpusti iz zapora in preiskava zoper njega ustavi za čas državnega zbora. Sklep ta se je nemudoma po telegrafu oznanil sodnii v Krakovo, in Rogavski je že na Dunaji, da se udeleži državnega zbora. Občno pozornost je izbudila ta razprava in sicer toliko bolj, ker še ni znano, o čem se je pregrešil poslanec, kateri v pismu do državnega zbora sicer ne odvrča od sebe vsakoršne krivde, pa trdi to, da ga na domu njegovem niso zasačili ravno pri kakem pregrešnem početju. — Presvitli cesar se je poda 19. t. m. v Išel, kjer ostane kakih 10 — 12 dni. O tem, da gré na Ogersko, je zopet vse tiho. — Vojaki dobijo zopet nekaj novega, namreč nove tornistre. — Tarifa za oprosteno od vojaščine je za prihodnje leto že odločena; 1200 gold. nov. dn. plača, kdor želi osvoboditi biti. — Veliki knez rusovski Konstantin je dunajskim ubogim podaril 500 cekinov. — V sredo pričakujejo v Trstu poslance, ki pridejo iz Meksike svetlemu nadvojvodu Ferdinandu Maksu cesarsko krono ponujat; ali jo bo vzel ali ne, ni neki še tako gotovo, kakor pišejo nekteri časnikarji. Pač je pomisliti dosti, preden se kdo vsede na prestol, ki ga morajo čuvati francoski vojaki. — Govori se, da ogerski dvorni kancelar grof Forgač odstopi od svoje službe. — Ruska vlada je zdaj o zadevah poljskih odgovorila avstrijski, francozki in anglezki; gledé na pogodbe od leta 1815, pravi, da je vse storila, kar je bila dolžnost njena, in da storiti še več hoče, kadar položijo Poljaki orožje z rok; siliti se pa ne dá v ničesa. S tem je menda konec vseh diplomatičnih razprav; Poljaki pa so iznova prejeli nauk, naj se nikar ne zanašajo na Pariz. Orsinove (laške) bombe so prišle že tudi v Varšavo v roke puntarjev; 20. dné t. m. je bila ena taka vržena na kočijo vojskovoda Berga, kterege pa ni zadela; le njegovega služnika je ubila. — Garibaldi je zopet zlo zbolel. — Pravijo, da 10.000 Arbanasov ima priti v Bosnijo. Bosnjaki trdijo, da zdaj zdaj se mora začeti vojska med Srbi in Turki. V Sarajevu zidajo kristjani cerkev, pa Turki jim delajo sila zaprek; še kamnja jim ne dajo lomiti. To je tista ravnopravnost, katero Turk daje kristjanu!

Razstava ljubljanska.

Kdor misli v razstavo poslati svojih pridelkov ali izdelkov, naj jih pošlje okoli sv. Mihela tako, da dva dni po sv. Mihelu, to je, 1. oktobra je vse že v Ljubljani. Pošlje naj se na vrt kmetijske družbe na Poljane ali pa naravnost na strelišče (za gradom), kjer bo razstava. Odbor za razstavo.

Kursi na Dunaji 22. septembra.

5 % metaliki 76 fl. 75 kr.	Ažijo srebra 10 fl. 75 ₂ kr.
Narodno posojilo 83 fl. — kr.	Cekini 5 fl. 32 kr.

Loterijne srečke:

V Gradcu	} 19. sept. 1863:	86. 43. 27. 34. 63.
na Dunaji		52. 75. 57. 21. 38.

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji bo 3. okt. 1863.

Zitna cena

v Ljubljani 21. septembra 1863.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 4 fl. 92. — banaške 5 fl. 64. — turšice 3 fl. 54. — soršice 3 fl. 10. — rež 3 fl. —. — ječmena 2 fl. 85. — prosa 2 fl. 82. — ajde 2 fl. 34. — oves 1 fl. 6.